

НЕСТЕРЧУК Л. П.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
старший викладач кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури

ДЕЯКІ ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ СУДОВОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

З огляду на останнє десятиліття в Україні відбувся величезний прогрес у створенні законодавчої бази з прав людини і вона набагато більше стала відповідати європейським стандартам і цінностям. Додається зусиль зі створення механізму, що гарантує і забезпечує право людини на справедливий судовий захист.

Центральне місце у всій правовій системі будь-якого цивілізованого суспільства відведене і належить суду. Саме суд має уособлювати справжнє право, істинну справедливість. Конституція України в ст. 55 закріпила, що права і свободи людини і громадянина захищаються судом. Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, місцевого самоврядування, посадових осіб. Вказані конституційні положення значно підсилюють роль суду, яку він повинен реалізовувати в суспільстві і державі, покладають на нього особливо важливі завдання охорони прав і свобод людини. Право на справедливий судовий розгляд закріплено Міжнародним пактом про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р. та ратифіковано Україною 1973 року. Проте він містить положення, за якими перелік органів, що захищають та поновлюють порушені права фізичних осіб, не має обмежуватися національними судами: право на захист повинно забезпечуватись компетентною судовою, адміністративною чи законодавчою владою або будь-яким іншим компетентним органом, передбаченим правовою системою держави, зазначає О.Б. Прокопенко [3].

Проведення судово-правової реформи визначає важливість роботи вчених-правознавців з виробки ефективного механізму розбудови судової влади за принципами, визначеними Конституцією України, з урахуванням її специфіки, світового досвіду і національних особливостей. До таких робіт слід віднести дослідження сучасних вітчизняних юристів В. Бойка, В. Бринцева, Ю. Грошевого, В.В. Долежана, С.В. Ківалова, М.В. Косюти, Ю.Є. Полянського, В. Копейчикова, І. Марочкіна, Ю. Оборотова, В. Погорілка, Д. Притики, М. Савенка, В. Тація, Ю. Тодики, та інших правознавців країн, які опрацьовуючи правову основу судової влади зверталися до Конституції України, законодавчих та підзаконних актів України, що регулюють організацію і функціонування судової системи, рішення, ухвали Конституційного

Суду України, постанови Пленуму Верховного Суду України, рішення Європейського Суду з прав людини.

Відносно судової влади у системі розподілу влад в Україні, зроблена спроба визначення місця судової влади, її ролі, спроба аналізу владної ознаки її функцій, засобів регулювання нею суспільних відносин. Зазначено необхідність визначення влади, зокрема і судової, в сучасному демократичному суспільстві не як панування, а як суспільно корисного ефективного впливу уповноважених суб'єктів на свідомо уповноважених інших суб'єктів на основі спільних інтересів. Тому слід розуміти судову владу як вирішальний вплив судової системи на підвладних суб'єктів, що має легальний, легітимний і правовий характер і здійснюється з метою захисту прав і свобод громадян або інших суспільних цінностей.

В подальшому вивченні судової влади необхідно розв'язати проблеми невиконання судових рішень шляхом впровадження принципу «правової впевненості», згідно з яким громадянин, звертаючись до суду, має бути заздалегідь упевнений як у справедливості судового розгляду, так і у виконанні судового рішення, поваги до нього з боку органів влади. Такі моральні устої пропонуємо запровадити у нормах діючого процесуального законодавства.

Слід визнати правозахисну і правоохоронну функції складовими єдиної функції судового захисту прав і свобод людини і громадянина, яка є головною, владоформуючою функцією судової влади. Процедура здійснення контролю за виконанням судових рішень із застосуванням з боку суду мір юридичного впливу у разі порушення принципів «Право на справедливий суд» (ст. 7) та «Обов'язковість судових рішень» (ст. 13), що зазначені у Законі України «Про судоустрій і статус суддів» має стати більш вимогливою, тому що функції судової системи є проявом її владної природи, оскільки мають легальний і легітимний характер. Результатом їх здійснення є повне і остаточне врегулювання суспільних відносин шляхом прийняття судового рішення, яке є обов'язковим для виконання.

Система заходів, спрямованих на забезпечення і підвищення владності судової діяльності в процесі проведення судово-правової реформи, має головні напрями: здійснення заходів щодо нормативно-правового забезпечення судової системи та розбудова комплексної безперервно діючої системи кадрового, фінансового та інформаційного забезпечення судових органів.

Важливим є запровадження адміністративних судів на міському, районному рівні. Оскільки їх існування відповідає конституційному принципу спеціалізації, тим більше, що Конституція України у ст. 125 запровадила положення, за яким: «З метою захисту прав, свобод та інтересів особи у сфері публічно-правових відносин діють адміністративні суди».

Говорячи про значення судової влади як повновладної гілки державної влади, враховуючи, в цілому, практику органів судової влади — судів, величезного значення набуває систематичне узагальнення судової практики для виявлення застарілості тих чи інших законів і необхідності подальшого розвитку законодавства. Тому доречно звернутися до у розуміння судового тлумачення, яке є завжди офіційним і за рівнем владнообов'язковості поділяється на загальнообов'язкове, обмежено обов'язкове, рекомендаційне та дискусійне, потребує теоретичного удосконалення і практичного застосування. Тому слід запровадити процедуру, за якою обов'язково застосовувати висновки постанов Пленуму Верховного Суду у тексті проектів норм матеріального або процесуального акту, що має бути прийнятим Верховною Радою України задля удосконалення судової влади, або здійснення правосуддя. Усе це свідчить про доцільність надання Верховному Суду права законодавчої ініціативи.

Список використаної літератури:

1. Конституція України від 28.06.1996 р., прийнята на V сесії Верховної Ради України // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 3018-III // Голос України. — 2016. — № 51 (2802).
3. Прокопенко О.Б. Проблеми становлення справедливої судової влади [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.scourt.gov.ua>

КУРГАНСЬКИЙ О. В.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
старший викладач кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ СУДОУСТРОЮ УКРАЇНИ ТА ЙОГО СИСТЕМИ

Прийнятий в 2016 році діючий Закон України «Про судоустрій та статус суддів» змінив термінологічний підхід до самого визначення об'єктів свого правового регулювання. Якщо Конституція України в первинній редакції, редакції Закону України «Про судоустрій України» 1981 року, 2002 року, Закону України «Про судоустрій та статус суддів» 2010 року, Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд» 2015 року, Указ Президента «Про Концепцію вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів» 2006 року оперували поняттями «судова